Резюме на научен труд на на гл. ас. д-р Ева Касева,

представен за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“

по Международно частно право, обявен от Института за държавата и правото при

Българската академия на науките в Държавен вестник брой 68 от 17.08.2021г.

Признаване на правното положение на физически лица според българското международно частно право, Университетско издателство „Св.св. Кирил и Методий“, 2021г., 304с., ISBN 978-619-208-262-8;

Глобализацията, протичаща през втората половина на XX век и началото на XXI век, се характеризира с миграция и движение на хора. Свободното движение на хора, също така, е една от основните свободи, от които се ползват гражданите на Европейския съюз. В резултат на това движение, както в границите на Съюза, така и извън него, се пораждат отношения свързани с използването в една държава на възникналото/промененото/прекратеното в друга държава правно положение на физическо лице. Проблематика, която широко се дискутира през последното десетилетие в международночастноправната доктрина, е относно признаването на правна индивидуализация, станала част от правното положение на физическо лице (напр. име), като юридическият факт се е осъществил в чужбина, в съответствие със законите на друга държава. Предмет на дискусия е и действието на официален документ, издаден в друга държава, определящ правното положение на лицето. В академичните среди и в правната литература на редица европейски държави се анализират и отношенията, свързани с признаване на правно положение на физически лица. Липсата на цялостно изследване, както и актуалността на проблематика са основни мотиви за избора й за предмет на анализ в представения труд. Поставя се за цел, да се анализира уредбата и практиката в материята, за да се направи извод за степента на познаването и правилното й прилагане от българските органи и за степента, в която са защитени интересите на физическите лица при признаване на правното им положение.

В труда се дефинират понятията „физическо лице“, „правно положение на физически лица“ и „признаване“ и се определя техния обхват. Дефинира се „методът на признаване“, както и предпоставките за прилагането му. За целите на изследването „признаването“ се определя като метод регулиращ отношенията, които възникват с цел използването в една държава на възникналото/промененото/прекратеното в друга държава правно положение на физическо лице. Формулира се тезата, че методът на признаване следва да се схваща във възможно най-широк смисъл. Изследвани са възможните способи, чрез които да се постигне признаване правното положение на физически лица, а именно:

– признаване на чуждестранни съдебни решения и други актове – в Република България уредбата се съдържа в договори за правна помощ сключени с някои държави,

относно развода с държави членки се прилагат разпоредбите относно признаването на Регламент (ЕО) № 2201/2003, и във всички останали неуредени отношения – Част четвърта, Глава двана- десета на Кодекса на международното частно право на Република България (КМЧП). За уредбата по КМЧП следва да се отбележи, че обхваща следните официални документи: съдебни решения и съдебни спогодби. В труда се анализира и разграничава признаването по чл.118, ал.1 КМЧП (инцидентно признаване) и по чл.118, ал.2 КМЧП (признаване в нарочно производство). Застъпва се тезата, че редът за признаване, установен в двете алинеи на чл. 118 от КМЧП не е задължителен. Представя се богата съдебна практика на българските съдилища, и въз основа на проведения анализ се заключава, че способът е утвърден в практиката през годините и създава усещане за сигурност и стабилност у гражданите;

– признаване по Закона за гражданската регистрация на Република България (ЗГР) - посочват се подробно субектите, компетентните органи, конкретните актове за всяко отношение, което е предмет на признаване, както и формалните изисквания за признаването. Актът съставен в чужбина има конститутивно действие, а този у нас – оповестително. Признава се материалната и формалната му доказателствена сила. По своята същност признаването по ЗГР е регистърно производство, процедура по „пресъставяне“ на актове за гражданско състояние издадени в чужбина – у нас. Въпреки че на практика се съставя нов акт, се твърди, че производството по ЗГР е един от способите на признаване правно положение на физически лица. Аргументира се и предложението да се възприеме изцяло уредбата за признаване на съдебни решения и спрямо актове за гражданско състояние, като се разшири обхвата на Глава дванадесета от КМЧП – чрез включване в него и на актовете за гражданско състояние. Обоснова се обжалването на отказа за признаване на съответния орган пред Софийски градски съд, а не пред административен съд. След анализ на правната уредба и практика се заключава, че редът за признаване правно положение, придобито в чужбина по ЗГР, е подробно и последователно уреден, уредбата се прилага без затруднения от органите по гражданско състояние, дипломатическите и консулски представителства и съдилищата;

– признаване чрез прилагане стълкновителните норми на българското международно частно право за определяне приложимо право към правното положение на физически лица - уредбата за признаване правното положение на физически лица чрез прилагане стълкновителните норми на международното частно право се съдържа: в Регламент (ЕС) № 1259/2010 (само за приложимо право към развода), в договори за правна помощ, и за неуредените отношения – в КМЧП. Възможно е прилагайки определеното чуждо право да се признае както съдебно решение, така и акт на административен орган. Компетентните органи са съдилищата и други правоприлагащи органи. Чрез този способ е възможно признаване на обуславящо по дадено дело отношение. Въз основа на направения анализ се заключава, че признаване правното положение на физически лица чрез прилагане стълкновителните норми на международното частно право е уредено подробно и последователно. Проучената практика на съдилищата, води до извода, че правоприлагащите органи познават уредбата и я прилагат без затруднения. Евентуални затруднения, които са отбелязани са

тези, които биха могли да възникнат за правоприлагащите органи при установяване съдържанието на чуждото право и при прилагането му. Отбелязва се, че този способ е характеризиран в правната наука като времеемък, сложен, с непредвидими резултати, както и с възможности за грешки при установяване съдържанието и прилагане на чуждия правопорядък;

– признаване по Конвенцията за издаване на многоезични извлечения от актове за гражданско състояние, подписана под егидата на Международната комисия по гражданско състояние във Виена на 8 септември 1976 г. Въз основа на уредбата по Конвенцията от 1976 г. се постига признаване правно положение на физическо лице установено в акт за раждане, брак и смърт, издаден от компетентен орган на държава – съдоговорителка. Установява се, че цялостното приложение на Конвенцията води до значително спестяване на време и средства за гражданите на държавите – съдоговорителки по нея и е едно от основанията Европейския съюз (ЕС) да реши да изработи собствен инструмент в материята;

– признаване чрез прилагане на европейското вторично законодателство - Регламент (ЕС) № 2016/1191 на Европейския парламент и на Съвета от 6 юли 2016 г. за насърчаване на свободното движение на гражданите чрез опростяване на изискванията за представяне на някои официални документи в Европейския съюз и за изменение на Регламент (ЕС) № 1024/2012. Уредбата по Регламента е един от способите за признаване правно положение на физически лица в Европейския съюз, макар и че се зачита само формалната доказателствена сила. Текстовете на Регламента обхващат широк набор от официални документи и са анализирани подробно. Основни преимущества на уредбата са: освобождаване от изискванията за легализация или подобна формална процедура на официалните документи, включени в обхвата на акта; опростяване и на други формалности, свързани с трансграничното приемане на официални документи, и по-точно на заверени копия и заверени преводи; установяване на предпоставки за ефективно и надеждно административно сътрудничество, основано на Информационната система за вътрешния пазар; създаване на многоезични стандартни удостоверения, които се прилагат към определени в Регламента официални документи и се използват за улеснение на превода. Изследват се компетентните органи и документите включени в обхвата на акта. Поради скорошното влизане на Регламента в сила, както и поради факта, че регистрите на правоприлагащите органи не са публични се твърди, че практиката по уредбата е оскъдна. От нея все пак се заключава, че Регламента се познава и прилага без затруднения – както от компетентните органи, така и от гражданите на ЕС. Извод доколко е изпълнена целта на уредбата, обаче, предстои да се проследи за в бъдеще при натрупване на практика по прилагане на Регламента;

– автоматично признаване – определя се като способ, чрез който въз основа на взаимно доверие една държава приема и признава последиците от правно положение, възникнало в друга държава, без да променя своето материално право и дори ако приложимото право и съответното разрешение в приемащата държава са различни. Разглежда се неговото прилагане само между държави членки на ЕС. Този способ не е уреден в текст на акт на Съюза, поради което се разграничават две хипотези на

признаването – с основание позоваване на решение на Съда на Европейския съюз (СЕС) или на разпоредба на международен договор. При този способ се признава формалната и материалната доказателствена сила на акта, който удостоверява съответното правно положение на физическо лице. Чрез този способ е възможно признаване на обуславящо по дадено дело отношение. В Република България автоматично признаване с основание решение на СЕС се прилага във връзка с признаване на еднополов брак, но това признаване е само за целите на упражняване правото на свободно движение и пребиваване в границите на Съюза. Гражданскоправните последици на брака не се признават. Пример за автоматичното признаване с основание задължения, установени в международен договор е приложението в практиката на чл. 23 от Конвенцията за защита на децата и сътрудничество в областта на международното осиновяване. Откроява се възможността признаването на правно положение придобито в чужбина да се извърши въз основа на общи разпоредби за човешките права или такива, утвърждаващи принципа за закрила висшите интереси на детето. Примери за такова признаване, които се привеждат, са налице при прилагане текстовете на Конвенцията за правата на детето (чл. 8) и в Европейската конвенция за правата на човека (чл. 8, чл. 12). Чрез този способ се приема, че се постига установената цел от Фридрих Карл фон Савини, основоположника на съвременното международно частно право, едно и също отношение да се урежда по еднакъв начин в различните държави. Това се постига не чрез принуда или задължаване да се прилага еднакво определено приложимо право, а като се изисква признаване резултата от прилагането извършено от различните държави. Като негов основен недостатък се откроява задължаването на държавите членки да признават правни институти, които са непознати за техните правни системи. Примери тук са сурогатното майчинство, регистрирани партньорства, еднополови бракове/съюзи, детски бракове и др. Това се определя като същностен недостатък, който препятства приложението на способа. Формулира се тезата, че евентуалната степен на признаване на тези институти и на последиците от тях, следва да бъде първо обективирана в българското материално право, след широка обществена дискусия.

В труда се анализират нормативните актове, в които са уредени способите за признаване, и се привеждат примери от съдебната практика (българска, чуждестранна, на Съда на Европейския съюз и на Европейския съд по правата на човека), свързани с признаване правното положение на физически лица.

В резултат на проведеното изследване се защитава се тезата, че признаване правното положение на физическите лица е уредено подробно в българското законодателство (вътрешно, международно, европейско), в голямата си част уредбата е позната на българските граждани, изследваните съдебни решения и актове на органи за гражданско състояние, свързани с прилагане нормите в материята, погледнати в цялост, представляват пример за правилното прилагане текстовете на закона от българските органи и степента, в която са защитени интересите на физическите лица при признаване правното им положение е висока.

Summary of scientific work of ch. assistant Eva Kaseva, PhD,

presented for participation in the competition for the academic position "Associate Professor"

in Private International Law, announced by the Institute for the State and the Law –

Bulgarian Academy of Sciences in the Official Journal of Bulgaria issue 68 from 17.08.2021.

Recognition of personal status according to the Bulgarian Private International Law, University Publishing House "St.St. Cyril and Methodius ", 2021, 304p., ISBN 978-619-208-262-8;

Globalization, which took place in the second half of the XX century and the beginning of the XXI century, is characterized by migration and movement of people. The free movement of people is also one of the fundamental freedoms for the citizens of the European Union. As a result of this movement, both within and outside the Union, relations arise in connection with the use in one country of the personal status that has arisen / changed / terminated in another country. An issue that has been widely discussed in the last decade in international law doctrine is the recognition of legal individualization that has become part of the personal status (e.g. name), as the legal fact took place abroad, in accordance with the laws of another country. The subject of discussion is also the effect of an official document issued in another country, determining personal status. In the academia and in the legal literature of some european countries the relations related to the recognition of the personal status also have been analyzed. The lack of a comprehensive study, as well as relevance of the issue are the main reasons for its choice as a subject of analysis in the presented work. The aim of the study is analysis of the legal framework and practice in the matter of personal status in order to make a conclusion about the degree of knowledge and its proper application by the Bulgarian authorities and the degree to which the interests of individuals are protected in recognition of personal status.

In the current study are defined the terms and scope of "individual", "personal status" and "recognition". The "method of recognition" is defined, as well as the prerequisites for its application. For the purposes of the study, "recognition" is determined as a method governing the relations that arise in order to use in one country the personal status that has arisen / changed / terminated in another country. The formulated thesis is that the method of recognition should be understood in the broadest possible sense. The possible ways to achieve recognition of the personal status are examined:

- recognition of foreign judgments and other acts - in Bulgaria the regulation is contained in legal aid contracts concluded with some countries, the provisions on the recognition of Regulation (EC) № 2201/2003 apply to divorce with Member States, and in all other unsettled relations - Part Four, Chapter Twelve of the Code of Private International Law of the Republic of Bulgaria (CPIL). It should be noted that the CPILframework covers the following official documents: court decisions and court settlements. In the study are analyzed and distinguished

the recognition under Article 118, paragraph 1 of the CPIL (incidental recognition) and under Article 118, paragraph 2 of the CPIL (recognition in proceedings). It is claimed that the procedure for recognition established in the two paragraphs of Art. 118 of the CPIL is not mandatory. Case law of the Bulgarian courts is presented, and based on the analysis it is concluded that the method has been established in practice over the years and creates a sense of security and stability among citizens;

- recognition under the Civil Registration Act of the Republic of Bulgaria (CRA) - the subjects, the competent authorities, the specific acts for each relationship that is subject to recognition, as well as the formal requirements for recognition are examined in details. The act drafted abroad has a constitutive effect, and the one in our country - a declaratory one. Its material and formal probative value is recognized. In its essence, the recognition under the Civil Procedure Act is a register procedure, a procedure for "re-drafting" of civil status acts issued abroad - in our country. Although in practice a new act is drawn up, it is claimed that the procedure under the Civil Procedure Act is one of the ways of recognizing the personal status. It is proposed the fully adoption of the framework for recognition of court decisions to civil status acts, and expanding the scope of Chapter Twelve of the CPIL - including in it the civil status acts. In the study is justified that the appeal against the refusal of recognition should be in Sofia City Court and not in administrative courts. After an analysis of the legal framework and practice, it is concluded that the procedure for recognition of personal status acquired abroad under the Civil Procedure Code, is regulated in details, and the regulation is applied without difficulty by civil status bodies, diplomatic and consular missions and the courts;

- recognition by application of the conflict-of-law rules of Bulgarian Private International Law for determining the law applicable to the personal status - the regulation on recognition of the personal status by applying the conflict-of-law rules of Private International Law is contained in: Regulation (EU) № 1259/2010 (only for the law applicable to divorce), in legal aid contracts, and for unsettled relations - in the CPIL. It is possible, applying the determined foreign law, to recognize both a court decision and an act of an administrative body. The competent authorities are the courts and other authorities. Based on the analysis, it is concluded that the recognition of the personal status through the application of the conflict-of-law rules of Private International Law is regulated in details and consistently. The studied practice of the courts leads to the conclusion that the law enforcement authorities know the rules and apply them without any difficulties. Possible difficulties that have been noted are those that could arise for authorities in establishing the content of foreign law and in its application. It is noted that this method is characterized in legal science as time-consuming, complex, with unpredictable results, as well as with the possibility of errors in establishing the content and application of foreign law;

- recognition under the Convention on the Issuance of Multilingual Extracts from Civil Status Acts, signed in Vienna on 8 September 1976. Under the rules of the 1976 Convention State parties are obliged to issue multilingual extracts on request and accept the abstracts of other countries and handle them not differently from national extracts: "they shall be handled without legalisation or equivalent formality in the territory of each state". They should provide translations of basic items on status records (e.g. death of the husband) for inclusion by the other state parties. It is concluded that the application of the Convention leads to significant

savings of time and money for the citizens of the contracting states and is one of the reasons for the European Union (EU) to decide to develop its own instrument in the matter;

- recognition through the application of European legislation - Regulation (EU) 2016/1191 of the European Parliament and of the Council of 6 July 2016 on promoting the free movement of citizens by simplifying the requirements for presenting certain public documents in the European Union and amending Regulation (EU) No 1024/2012. The regulation's rules are one of the ways to recognize the personal status in the European Union, although only the formal probative value is respected. The texts of the Regulation cover a wide range of official documents and are analyzed in details. The main advantages of the regulation are: exemption from the requirements for legalization or similar formal procedure of the official documents included in the scope of the act; simplification of other formalities relating to the cross-border acceptance of official documents, in particular certified copies and certified translations; establishing preconditions for effective and reliable administrative cooperation based on the Internal Market Information System; the creation of multilingual standard forms/certificates, which are attached to official documents defined in the Regulation and are used to facilitate translation. The competent authorities and the documents included in the scope of the act are examined. Due to the recent entry into force of the Regulation, as well as the fact that the registers of law enforcement authorities are not public, it is claimed that the regulatory practice is scarce. However, it concludes that the Regulation is known and implemented without difficulty, both by the competent authorities and by EU citizens. However, a conclusion on the extent to which the purpose of the regulation has been fulfilled remains to be monitored in the future when the practice of application of the Regulation is accumulated;

- automatic recognition - is defined as a procedure in which, on the basis of mutual trust, a State accepts and recognizes the consequences of a legal situation which has arisen in another State without changing its substantive law and even if the applicable law and authorization in the host State are different. Its implementation is considered only between EU Member States. This method is not regulated in the text of an act of the Union, which is why two hypotheses of recognition are distinguished - based on a reference to a decision of the Court of Justice of EU (CJEU) or a provision of an international treaty. In this way, the formal and material probative force of the act, which certifies the respective personal status, is recognized. In the Republic of Bulgaria, automatic recognition based on a decision of the Court of Justice of the European Union is applied in connection with the recognition of same-sex marriage, but this recognition is only for the purposes of exercising the right to free movement and residence of EU'citizens within the Union. The civil consequences of marriage are not recognized. Example of automatic recognition based on obligations established in an international agreement is the application in practice of Art. 23 of the Convention of 29 May 1993 on Protection of Children and Co-operation in Respect of Intercountry Adoption. The possibility of recognizing a personal status acquired abroad on the basis of general provisions on human rights or those affirming the principle of protection of the best interests of the child stands out. Examples of such recognition, which are given, are available in the application of the texts of the Convention on the Rights of the Child (Article 8) and the European Convention on Human Rights (Article 8, Article 12). In this way, it is assumed that the goal set by Friedrich Carl von Savini, the founder of modern Private International Law, is achieved - the same

relations to be settled in the same way in different countries. This is achieved not by force or obligation to apply a uniformly determined applicable law, but by requiring recognition of the result of the implementation carried out by different countries. Its main disadvantage is the obligation for Member States to recognize legal institutions that are unknown to their legal systems. Examples here are surrogacy, registered partnerships, same-sex marriages / unions, child marriages, etc. This is defined as a significant disadvantage that prevents the application of the method. The formulated thesis in the study is that the possible degree of recognition of these institutes and their consequences should be first objectified in the Bulgarian substantive law, after a wide public discussion.

The paper analyzes the legal acts in which the methods of recognition are regulated, and gives examples from the case law (Bulgarian, foreign, of the Court of Justice of the European Union and the European Court of Human Rights), related to the recognition of the personal status.

As a result of the study, the defended thesis is that - the recognition of the personal status is regulated in details in Bulgarian legislation (domestic, international, European), the regulation is known to Bulgarian citizens, examined court decisions and acts of civil status, related to the application of the norms in the matter, viewed as a whole, are an example of the correct application of the texts of the law by the Bulgarian authorities, and the degree to which the interests of individuals are protected in recognizing their personal status is high.